

دینده

یول باشچیلری

موتیمی: آخوند زاده ابراهیم الاسنی.

ناشری:

کتابچی حسینف ورثه‌لری.

КАЗАНЬ.

ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФИЯ ШАРАФЪ.

(подъ №№ „Волгарь“)

1907.

مقدمه.

هر ملت اھالیسی کندیلرینک منسوب اولان ملتیرینه بر قدر (آزمی کوبمی) خدمت کورسٹکان آدملرینک، ترجمه حاللرینی یازوب کون بکون یا کما رسالہر نشر ایدوب تورغان بر زمانہ، بزنگدہ مقدس ملت اسلامیہ مزنی قوتلاو، وضایع اولودن صافلاو، یولندہ بتون اجتھادلرینی صرف ایدوب وشول یولده نیقدر مشقت، ومختلرنی التزام ایدوب خدمت ایتکان، وبونک ایلہ برابر بتون عالم خلقی طرفندن فرید العصر عنوانلرینی آلفان آدملرینک ترجمه حاللرینی کورساتمی یا شروب تورماقیز اویات اولمازمی؟

ملت اسلامیہ مزہ کورسٹکان خدمتلری نسبتندہ و او بیک قسقه اولسون مذکور اماملرینک مناقب وترجمه حاللرینی حاوی اولان برر رسالہ محررلرین طرفندن قلمہ آلفانی اولمادیقی ایچون ملت قاشندہ خائن اولمازمی؟

بو کبی الوغ عالمازمک وقت ولادتلرین وفاتلرینه قدر اولان حاللرینی چیت ملت اھالیسی هیچ بر خطاسز بلوب توردقلری وقتدہ اوز افرادمزنک خبرسز علی العمیا تورمقلری انسانیت نقطه نظرندن بیوک قباحٹک حسابلنمازمی؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام اعظم رحمة الله عليه.

سراج الملة ومنهاج الامة لقبلىرىنى آلوب بتون كره ارض غه مشهور اولان بو ذات على، دورت الوغ اماملرنگ برنچسيدر. اسم شريفلىرى نعمان بن ثابت اولوب آتاسى اولان ثابت هندستان طرفلرندن اولان (كابل) شهرنده (زوحلى) نام ذاتك اوغليدر؛ امام حضرتلىرى هجرتنگ ۸ نچى يلنده (كوفه) شهرنده دنياغه كيلوب آتالىرى ايسه (نعمان) اسميله تسميه قيلمىشلردر. وبونك ايله تسميه قيلنماقلىرىنگ سببى شويله روايت ايدله در: (نعمان) لفظى آدمنگ بدننده جريان ايدن (بورى تورغان) صاف وفائدهلى قانغه اطلاق اولنور. بناء عليه امام حضرتلريده علم وفضيلتده، زهد وتقوالقده شول صاف قانغه اوخشاتلوب بيله بو اسم ايله آتالمىشلردر. حنيفه، حنيف لفظى نك مؤنثيدر عراق اهلى لغتنجه حاضرده استعمال اولنان (دويت ۲) ياكه (دواة) معناسنده در.

امام حضرتلری هر وقت مذکور دویتنی برابر یاننده یورتمکنی عادت ایتدوکنندن بونڭ ایله کنیه لنماسینه سبب اولمشدور. یوقسه امام حضرتلرینڭ حنیفه اسملی قزی اولوبن شول قزینه نسبتله ابو حنیفه دیو کنیه لندی دیمک کبی خلق آراسنده مشهور اولان سوزلر صرف خطادر.

چونکه امام حضرتلرینڭ (حماد) اسمنده بر اوغلندن باشفه هیچ بالاسی اولمامشدور.

امام حضرتلری اولده تجارت (صاتو آلو) ایله مشغول اولوب بر آز وقتدن صوڭره تحصیل علم ایچون استاذلری اولان امام شعبی حضرتلرینه تابشردیلر. بو ذاندن تحصیل ابتدائی بتردکن صوڭره (حماد بن سلیمان) اسملی الوغ بر عالم دن اون اوچ سنه احکام شرعیه فی کمالا اویرانمشلردر.

بر وقت امام حضرتلری (بصره) شهرینه کیلوب آنده بولغان علماء مجلسلرنده تورلی تورلی مباحثه لرده بولدیلر، وشول وقت هر کم امام حضرتلرینڭ آرتق زیراک لکلرینه وعقلینڭ قوتلیلکنه عجب کا قالدیلر.

امام حضرتلرینڭ اجتهاد بابنده فوق العاده اولاچقلرینی اشعار ایدن (بلگرتکن) بر نیقدر حدیث شریفلر هم روایت ایدلمشدور.

استاذلری اولان (حماد بن سلیمان) حضرتلری وفات اولدقدن صوڭره، آنڭ یرینه اولتراچاق ذات حقنده آدملر آراسینه بر قدر اختلافلر توشمش ایسه ده آخرده عهوم طرفندن امام حضرتلری اختیار قیلنمشلردر. امام حضرتلری آرتق زیراک وکالت ایاسی اولوب احترامگا لایق بر ذات ایدی. حتی (کوفه) ده یورگان وقلرنده بتون کوفه اهالیسی طرفندن کمال درجه احترام ایدلوب (وهذا عالم الدنيا) طاوشلری کوکلرگا چغار ایدی.

مجلس شریفلرندہ بولماق ایله مشرف اولانلارده یوزلارندہ هر دائم شادلق علامتلىرى ظاهر اولوب ايكنچى آدملىر طرفندن معزز توتوللرينه الوغ بر سبب اولور ایدی. صحابهلردن دورت ذاتنى کورب مصاحبتده بولمشلردر آنلر ايسه (کوفه)ده (انس ابن مالک) و(عبدالله بن اوفى) مدینه منورهده (سهل بن سعد الباعدى) مکة مکرمهده (ابوالفضل عامر بن وائل) رضوان الله تعالى عليهملردر. امام حضرتلى هر يل بغداددن کوفهگا هر تورلى ماللىر بياروب تجارت ایدرلر ایدی. وشول مالدن حاصل اولان فائدهسنی محدثین وعلماالرنک حاجتلىرى ايچون صرف ایدوب کوب آدملرنک، آنلرنک علملرندن عسه (الوش) آلمافلرينه سبب اولمشلردر. حتی (امام ابو يوسف) حضرتلرينک آناسى تجارت ایتمک ايچون اوغلىنى تحصیلدن منع قیلماق استماش ایدی. شول وقت فقط امام حضرتلى بوگا رضا بولمى خراجاتنى اوزى طرفندن صرف ایدوب یاگادن تحصیلنه سبب اولمشلردر.

بونلردن باشقه علم یولینه صرف قیلغان اورنلىرى تعداد خارجئدر. بونک ایله برابر امام حضرتلرينه فقیر ومحتاج آدملىر حاللرينى بر آز عرض ایتدکلىرى وقت هیچ بر کیفى وخاطر شریفلىرى بوزلمیوب قولندن کیلگان قدرلى یاردم واعانهدن محروم قويمازلر ایدی. یاز کونلرندہ اويله وایکندی نمازلرندن صوآ، وقش کونلرى دخی یستو نمازینى ادا قیلدقلىرى صوکنده بر آزغنه وقت یوقلاب آلورلر ایدی. فائدهسز وبوش سوزلارنى هیچ وقت سوبلامدکلىرى کبی وقتلرينى ده اصلا بوشقه اوزدرمازلر ایدی. حتی «یا امام! سز نیچون استراحت قیلمى سز» دیگان آدملىرگا فارسى «نچارلقنک ایلک الوغسى وقتنى بوشقه اوزدرماقدر» مآلنده اولان (اعظم المصائب فوات الوقت بلا فائده) جوابنى بیرمشلردر.

(فاضل بن عیاض) نام ذات دیمشدر که: ابی حنیفه علم ایله مشهور، زهد و تقوالق ایله معروف اولوب هر توری علوم و فنوندن دخی معلوماتی علی وجه الکمال اولمشدر. احکام شرعیه نڭ قوانینی آنڭ همترلی ایله بلنمشدر. (کتاب الفرائض) و (کتاب الشروط) کبی اثر جمیلارنی میداتغه قویوچی ابی حنیفه در. امام حضرتلری بر کون (منصور) خلیفه نڭ حضورینه کلمش ایدی، شول وقت خلیفه یاننده (عبسی بن موسی) نام عالم اولتورماقدہ اولوب مذکور عالم، امام حضرتلرینی کورساتوب «هذا عالم الدنيا» دیدکنده خلیفه هم تصدیق ایتدی. (ثوری) نام ذات امام حضرتلری حقیق شول سوزرنی سویلامشدر: «هر کم ابی حنیفه یانندن کیلم کیلیم دیپور اولسه دنیا نڭ ایڭ عالمی یانندن کیلمش دیمکدر».

زیرا امام حضرتلرینڭ خدمت علمیه سیمله دورت مڭ قدر علماء کرام یتشمشدر.

اوغللری (حماد) نڭ سوزینه کوره امام حضرتلری هر کون گوزل ایسلی مایلر ایله مایلانورلر ایدی. وکوبرک وقتلرده باشینه قاره چالسه صارورلر ایدی. و دورت مڭ قدر احادیث شریفه روایت ایتمشلر در.

امام حضرتلری هجرتنڭ (۱۵۰) نچی یلنک دنیادن رحلت ایلمشلر در. کندیلرینڭ وصیتی بوینچه بغداد نڭ شرق طرفنده اولان (حیزار) قبرستانینه دفن ایلمشلر در.

ابی حنیفه حضرتلری غایت تقوا بر ذات اولوب رمضان شریفلرده هر کون ختم قلورلر ایدی. هر وقت تونلرنی الله تبارک و تعالی گه زار یلق قیلوب یغلاب اوتکارلر ایدی. جنازه شریفلرنده (۵۰۰۰۰) ایلی مڭ کشی حاضر بولمشدر. حتی کشی نڭ تغزلقندن او یله دن ایکندی وقتینه قدر دفنی ممکن اولمامشدر امام حضرتلرینڭ مدعی

و مناقبی حقنہ بیک کوب کتابلر یازلمشدر (لکن بو زمانغہ قدر تاتار تلندہ یازلغانی یوق حکمندہ در) بونلرنک آراسندہ (ابن الجوزی) طرفندن یازلمش (الاتصار لامام ائمة الامصار) نامندہ اولغانی بیک گوزل ومفصلدر.

ابن المبارک حضرتلری، امام اعظم حضرتلرینی مدحہ اوشبو گوزل شعرنی سویلامشدر:

لقد زان البلاد ومن علیها * امام المسلمین ابو حنیفة
بأثار وفقه فی حدیث * کآیات الزبور علی الصحیفة
فما ان بالعراق له نظیر * ولا بالمشرقین ولا بکوفہ

مآلی: «ابو حنیفہ کاغدلرگہ یازلغان زبور آیاتلری کبی اولان فقه، وآثار ایلہ شهرلرنی وآندہ اولان آدملرنی زینتلادی. کوفہ، وارض عراقندہ حتی مشرقہ آنک نظیری واخشاشی یوقدر» دیمکدر. هجرتدن (۵۸۹) نچی یلدہ (سلجوقیہ) پادشاهلرندن (شرف الملک ابو سعید محمد ابن المنصور) امام حضرتلرینک قبر مبارکلری اوستینہ بر تربہ صالدر مشدر. وشول تربہ یاقنینہ مدرسہ حنیفہ اسمندہ بر مدرسہ دغی بنا قیلدر مشدر. مذکور مدرسہ نک بناسی تمام اولدقندن صوگرہ پادشاه حضرتلری بالذات باروب معاینہ قیامشدر. شول وقت اول زمانک شاعرلرندن (شریف البیاضی) نام ذات شوشی قطعہنی اوقمشدر:

الم تر ان العلم کان مبددا * فجمعه هذا المغيب فی اللحد
کذلک کانت هذه الارض میتة * فانشرها فعل الحمید ابی سعید

مآلی: «سر بلاسزمی؟ نارالوب وساجلوب یاتقان علمنی، اوشبو لحددہ یوقودہ یاتقان ذات بر اورنغہ جمع ایلگانینی، شونک کبی یرنک بو کیساکیدہ معارف وعلمگہ واسطہ اولان (مدرسہ کبی) شیلردن یالغناچ ایدی آنیدہ ملک ابی سعید احیا قیلغانینی» دیمکدر.

امام شافعی رحمة الله عليه

بتون عالم اسلامنی یافتورتوقچی، وکملاتنڭ ایڻڭ صوڭ درجه سینه ایرشکوقچی اولان بو ذات، دخی ائمهٔ اربعه دندر. اسم عالیلری (محمد بن ادريس) کنیه سی (ابو عبدالله) اولمشدر.

هجرتدن (۱۵۰) یلنده (عزه) نام شهرده دنیاغه کیلوب آدملرنڭ مابه الافتخاری اولمشدر. اوزلری قریش قومندن اولوب ایکی یاشنده وقت (مکهٔ مکرمه) گه کیترلوب آنده بر قدر توردفن صوڭره تعلیم و تربیه ایچون (مدینهٔ منوره) ده تورماقده اولان (امام مالک) حضرتلرینڭ قولینه تابشلامشدر. یدی یاشنده وقت قران کریمنی حفظ ایلدی. علوم عربیهنی تحصیل ایتدکندن صوڭره شعر علمینه آرتق هوس قویه باشلمش ایسه ده، شول زماننڭ فاضل آدملری طرفندن: «سز فقهادن اولاققسز شعر ایسه آنڭای الوغ آدملر ایچون بیک کیلشوب بتماز، بوندای اشلر کوبرک، وقتنی بوش اونکاروگه سبب اولادر» کبی سوزلر ایله نصیحت اولندقلرندن، شعردن هوسی قایتنه باشلاب بالآخر ترک قیلماغه مجبور اولمشدر. وشول وقتلرده «شعر، علماڭ شأنینه کیمچیلک بیرماز ایسه ایدی، بو کونده شاعر (لیید) دن ده آرتغراقی بر شاعر اولور ایدم» مآلنده اولان بیتنی ایتمشلردر:

ولولا الشعر بالعلماء یزری ❁ لکن الیوم اشعر من لیید

(امام مالک) حضرتلرینڭ تربیه و تعلیم لارینه اون اوچ یاشلرینه قدر مداومت فیلوب بعد بر آز وقت (یمن) طرفلرینه کیتوب آنڭ بتون یمن اهالی سینڭ محبتنی اوزینه جلب قیلماشلردر.

بوندن صوڭ دخی (عراق) طرفلرینه باروب آنده دخی کمالت و فضیلتی بتون ارض عراقغه تارالمشدر. شول وقت مشهور محدثیندن

اولان (عبدالرحمن بن مهدي) حضرتلری طرفندن اصول فقه گه دائر بر کتاب یازلماسی رجا اولندی. شافعی حضرتلریده بونک رجا سنی قبول ایدوب (اصول الفقه) نامنه اون بیش جلدن عبارت برعالی اثر وجود گه کیتور مشلردر. بناء علیه بو فنگه دائر ایڭ اوّل کتاب یازوب عالم گه تاراتقان کینه شافعی حضرتلری اولمشدر.

بونلردن باشقه دهی (کتاب القدیم) و (کتاب الحجّه) کبی آثارلرینڭ صانی یوز اوتوزغه ایرشمشدر.

شافعی حضرتلرینڭ عقلینڭ اوتکونلگی عراق اهالیسنی حیرتکه قالدیرمشدر. اول خزینّه علم اولان شافعی حضرتلردن مشکل و آغر مسئلهلرنی حل ایتدیرمک (چیشتورمک) ایچون هر کون یدی، سکر یوز قدر کشی مراجعت ایدرلر ایدی. مراجعت قیلغان آدمکلرنڭ مشکلاننی شرع شریفکا موافق ایدوب حل ایدرگه آرتق اجتهدلرینی صرف فیلولرلر ایدی. هر تورلی اورنلرده بولسون بیردکی جوابلر بتون آدمکلرنی عجبکه قالدیرلر ایدی.

هجرتدن (۱۹۹) یلده مصرغه کیلوب آنده نشر علوم ایله همتلرینی آرتق صرف ایتدیلر. مجلس شریفلرنده اولان آدمکلر شافعی حضرتلرینڭ سویله گان سوزلردن کمالا لدتلنوب سوزینڭ دوام وصورلویینی آرزو ایدرلر ایدی. هر مسئلهنڭ اصلینه توشنوب حقنی باطلدن آیرماقلق شافعی حضرتلرینه بر عادت کبی اولمش ایدی. اوزندن کوب احادیث شریفلر روایت قیلنوب هر بری ببن العلماء بیک مقبول اولنمشلردر. وهر وقت حکمتلی سوزلر ایله حاضر اولان آدمکلرنی فائدهلندرلر ایدی. سویله گان سوزلرینڭ هر بری یر دستور حکمنده ایدی.

دیپورلر ایدی: «علم استناو نفل نمازدن آرتقدر. دنیا و آخرتنڭ سعادتنی آرزو قیلغان آدم تحصیل علمنی اوزینه یول باشچی سی

بلسون. علمانك زینتی علملرینك فعللرینه موافق اولماقیدر. كوركام خلقلی اولان آدملر یاوز خلقلی اولانلار ایله برگه فاتشوب طوراً آمازلار. عاقل ابزگولك ایله یاوزلقنی آیروب بلیگان آدمدر. هیچ بر وقت یوقدرکه مطالعه فایغو و عسرتنی بتورماسون. مطالعه قلبنك ایك تیران وایك نچكه نقطه لرینی او یاندر. ایك چن دوست، شادلق و كوینچنكده شريك اولاندر. ایکی آدم آیرلقدن صوكره برسی آخرینك عیدنی سویلاب یورمكك منافلق علامتی در.

بر كون (مالك بن انس) حضرتلری، امام شافعی رحمة الله علیه گه خطاباً دیمشدر: «یاشافعی! الله تعالی وتبارك سكا علم نورینی احسان قیلدی آنی معصیت ایله سوندره كورماكز». (احمد بن حنبل) حضرتلری: «شافعی صنعادن مصرغه کیلدى وقت، علمالر ایله بزنگ آرامزده واقع اولان بر قدر اختلافلی مسئلهلرنی حل ایلدی» دیو بیورمشلردر. (ابوالقاسم بن سلام) دیمشدر: «عمرم اچنده تورلی تورلی ملكتلرده بیک كوب عالم وفاضل آدملر ایله كورشدم لکن (شافعی) کیی عاقل و عالم آدم گه اوچرامادم». شافعی حضرتلرینك علم و عرفانیله هیچ بر چيك یوق ایدی. لغت عربیه نك ایك نچكه نقطه لرینه واقف ایدی. شول سببدن بتون علمانك مرجعی اولوب، اوزینه (عالم الارض) عنوانینی آلمشلردر. هجرتنك (۱۹۵) نچی یلنده بغدادغه کیلوب آنده اوچ یل قدر طروب (۱۹۸) نچی یلده مكه مكرمه گه سفر قیلمشلردر. صبی وقتلرنده معلمدن اویراندگی درس لرینی بیک تیز حفظ ایدوب، معلم بولمادگی وقتلرده اوزی ایله برگه اوقی طورغان بالالارغه سباق لرینی اویراتورلر ایدی. شونك اوچونده فضیلتی و كمالتی آز بر زمان اچنده دنیاغه جایلمشدر.

شافعی حضرتلری کیچلرده یان طرفینه یاطوب هر دائم كتاب

مطالعه قیلوب، و آنده اولان مسئلهلرنی تیکشیرلر ایدی. بیک کوب مرتبهلر یوقو ایچون یاندقدن صوگره یا کادن طورب وشم یاندرب مطالعه اولدقلری روایت ایدلمشدر.

هجرت نبویه ناک (۲۰۴) نچی یلنده بو فانی دنیادن آخرنکه سفر قیللمشلردر. قبر شریفلری مصرده (فرانه) اسملی اورنده در.

امام مالک رحمة الله علیه

علوم شرعیهنی دنیاناک هر طرفینه قدر نشر ایدوب (طاراطوب)، اوزندن نيقدر علما و فضلاء اسلاملر يتشدر و کبی، الوغ بر شرفکه ابرشکان بو امام، ائمه اربعه آراسنده الوغ حرمتلرگه واصل اولمشدر. قوه علمیهسندن باشقه دخی کورکام خلق، زهد و تقوالغی ایله بتون دنیاده شهرت طابمش بر ذاتدر.

اسم شریفلری (مالک بن انس) کنیهسی ایسه ابو عبدالله در. نسب شریفی (انس بن مالک بن ابی عامر بن عمر بن الحرث) دن عبارتدر. اوزی تبع تابعین دن اولوب (حجاز) طرفلرندن کیلدیکی سویلهنمش ایسهده، درستی (یمن) ده (بنی اجد) قبیلهسنددر.

هجرت ناک (۹۲) نچی یلنده دنیایه کیلمش لردر. اوزندن ملتمن ناک الوغلرندن اولان (امام شافعی و محمد بن ابراهیم بن دینار و ابو هاشم) کبی ذاتلر تربیه قیلنمشلردر.

امام مالک حضرتلری (هارون رشید) ایله بر زمانغه طوغری کیلمشلردر. حضرت (امام شافعی) مالک رحمة الله علیه گه نجم الاثمه لقبنی بیرمشدر. عصرنده اولان علمالر آراسنده ایک فاضلی اولوب کوب آدملر اوزندن احادیث شریفهلر روایت ایلهمشلردر.

(امام مالک) حضرتلری غایت عالم، و اخلاق جمیله ایاسی اولوب

تقوالغنى ايسه بيانغه بيله حاجت يوقدر. حتى (مدينه منوره) ده بورگان وقتلرنده ابدن طش بر اش ظاهر بولماسن ديو باشماقيني صالوب بالان آياق يورور اولمشلردر.

(امام شافعى) حضرتلرى ديمشدر: «حجاز يريني علمى ايله اخيا قيلغوچى (ترگز گوچى) امام مالك در» ديو. علم حديثه آرتق مهارت صاحبي اولوب زمانه سنده هر كم دن اوستون اولمشلردر. بر حديث شريف اوقورغه نلادكلرى وقت طهارت آلوب ابكى ركعت نماز اوقماقلىق عادتارى اولمشدر. درس وقتلرنده بر آدم طاوشيني چغارر اولسه اول حقه اولان آيات شريفه نى اوقوب منع قيلوزلرايدى و «جامع شريفه طاوش كوتارو درست توكلدر» ديورلر ايدى. عصرنده بر قدر الوغ عالم وفاضل آدملرده بولنوب آنلردن ايڭ مشهورلرى (كوفه) ده (سفيان الثورى) شامده (اوزاعى) ايدى. محمدئين آراسنده بر حديث توغروسنده اختلاف اولور ايسه حضرت امام مالك كه مراجعت قيلوب حل قيلدرلر ايدى. اول زمان مدينه منوره اهالىسى نڭ كوبره گى دى امام مالك مذهبنده ايديلر.

مالك حضرتلرينڭ حلقه تدريسنده اولماق آرزوسى ايله بيك اوزاق وچيت اورنلردن كياوچيلرنڭ صافى كوب اولمشدر. حتى بر يىلق يوللردن كياگان آدمار اولدى ديه روايت اولنمشدر. بر مسئله سؤال اولاندىغى وخت شوندوق جواب قطعى بيرمك مالك حضرتلرينڭ عادتي ايدى. آنداي اشارده ممكن قدر اختلافغه بيارماو طرفنده ايدى. اسلام عالماندن اخذ عاوومه بولنوب، بونلرنڭ آلتى يوزى تابعين دن ايديار هر فايوسى امام مالك حضرتلرينڭ ميزيتنى (آرتقالغنى) تصديق ايتمشلردر.

علم اهلينه آرتق محبت كورساتوب هر دائم آنلر ايله مصاحبتده
اولور ايديلر. مالمسز وفقير اولان آدملر، علم ايله حسن حال
ولطافت جمال اولور. فقير اولوبك عالم اولق بای اولوبك جاهل اولماقدين
آرتقدر كبی حكمتلی ومعنالی سوزلرنی هر زمان سويلارلر ایدی.
بر وقت «انساننڭ قوه عن المركزیه سی نهدر» سؤالنه قارشى
«وجدان» در جوابنی بیرمشلردر. ینه بر کون شاگردارندن برسی
«یا امام! نیچون آدم، دوستنی یاقنلرندن آرتق سویهدر» دیو
سؤال قیلدقنده استاذ حضرتلری: «یاقین آدملر جسمدن، صادق
دوست روحدن یاقینلق کسب قیلمشلردر» مآلنده اولان (الاخ
نسیب الجسد والصدیق نسیب الروح) جوابنی بیرمشلردر.

(مالك) حضرتلری یولده یورگان وقتلرده آشامق، اچمك،
وبول ایتمك كبی اشلردن هر وقت منع ایدرلر ایدی.

هر كمگه طاتلی نللی وكولار یوزلی اولوب كوركام معاملده
بولورلار ایدی. قارنداشلرینه دائما نصیحتده بولوب آنلرنڭ
انسان بولوب باشاولرینه فوق العاده اجتهادده بولورلر ایدی.
كوب وقت حكمتلی سوزلر سويلار ایدیكه، هر بری عبرت
درسی اورنینه آدملر طرفندن قبول قیلنورلر ایدی: «علم ایاسی
اولانلر، اوزلرینڭ وقارلرینی (الوغلرینی) بلمك لری لازمدر.
بر آدم اوزینه یخشیلق قیل، آلماز ایسه لیكنچی آدملرگا هیچ
قیل، آلماز» كبی عبرتلی وحق سوزلر امام حضرتلرنڭ آغزلارندن
چقمش لردر.

بر کون، بر آدم «یا استاذ! وجداننڭ باشی نهدر؟» دیو
صورادقنده توغری سويلمك، وامانتنی صافلامق، فائدهسز بوش
سوزلرنی سويلاماسزالكدر. «جوابنی آلمشدر.

اوتوز یل قدر حلقه تدریسنده اولان الوغ وفاضل آدملرنڭ

سوزارینه کوره امام حضرتلرینک بر قات سویلادیکی بر مسئلنی
ایکنچی قات سویلگانی اولماشدر. بو ایسه امام حضرتلرینک
علمده کامل اولوب تقریری ننگ صافلغینه دخی قوتلی بر دلیلدر.
عبادات وتقوالق جهتلرنده اولان فضائل یازوب بترلک توگل قدر
کوبدر.

امام مالک حضرتلری اوزون بویلی اولوب، یوزلری غایت
آق اولمشدر. خاتمده (یوزکنده) (حسبناالله ونعم الوکیل) دیو
یازلمش ایدی. (عبدالله بن عباس) ننگ مدینه منورهده والی
(گوبیرناتور) بولوب نوردقی زمانده بر کون ایکندی وقتلرنده
آورا باشلاب هجرتنک (۱۷۹) نچی سنهسی ربیع الاوّل ننگ اون
دورتنچی کوننده صباح وقتنده یاشی سکسانده اولدقی حالده
روح شریفلرینی تسلیم قیلوب مدینه منوره ننگ (بقیع) نام اورنینه
دفن قیلنمشلردر.

امام حنبل رحمة الله علیه.

بو هم عالم اسلامده، قیاش نوری کبی بالقوب الوغ عالملر
آراسنده غایت احترامله ذکر ایدامکده اولان بر ذات اولوب
وجودی (بارلغی) ایله بتون عالم اسلامنی شادلقغه ایرشتروب،
ملت اسلامیه گایتکان خدمتلری ایله اسملرینک قیامتکا قدر خیر
ایله یاد ایدلولرینه سبب اولدقلری کبی، عصرنده اولان هر تورلی
ملتلر ننگ التجا گاهی اولوچیلق کبی شرفلر گاینه ایرشمشلردر.

اسملری ایسه، (احمد بن حنبل) اولوب (ابو عبدالله) ایله
کنیه لشمشدر. آنالری (شیبان) اهاالیسندندر. امام حنبل حضرتلری
هجرتنک (۱۷۴) نچی سنهسی ربیع الاوّل آینده (بغداد) شهرنده دنیاغه

کیمیش لردر. تحصیل یولنده رغبت لری بیک آرتق اولوب معلوماتینی آرتدرو، وهر شی نڭ حقیقتنه توشنو ایچون) بصره، کوفه، شام، یمن کبی یرلرنی یروب و مکّه مکرمه ایله مدینه منوره نی دخی زیارت ایلمشلر ایدی. علوم شرعیه نی یاش و قتلرنک تحصیل قیامشلر ایدی. بعض و قتلرده جامع (مسجد) یانلرنده اولتورب مراجعت ایدن آدملرگه احکام فقهیه واحادیث شریفه لردن اویراتورلر ایدی. قرق یاشلرینه یتار و قتلرنده، ایڭ الوغ درجه لردن اولان مجتهدلک عنوانینی آلمشلردر. تحصیل علوم ایچون هر تورلی آغزلی و چیتن لکلرنی اختیار ایدرلر ایدی.

بر کتابنڭ اصل نسخه سینى تابعی، یا که آغر و مشکل مسئله لرنی حل قیلدرماق کبی اشلر ایچون بیک اوزون و یراق یرارگه قدر باردقلى هر دائم واقع اولمشدر. درس بیردکلری وقتده تقریرلرنی یازمقندن شاگردلرنی منع قیلورلر ایدی. بحث و مناظره و قتلرنده بیک خوشلق و ملایمت ایله سویلارلر ایدی. ایکی کشی، آرالرنده اولان دعوالرینی حل قیلدرو ایچون، امام حضرتلرینه کیلدکلرنده مذکور حضرت نڭ حکمی وقراری بوینچه هر ایکی طرفنڭ رضا بولشمی کیتدکلری هیچ بر وقت اولماز ایدی.

حنبل حضرتلرنڭ تألیفاتلرنندن (المسند) نامنده اولان کتابی اوچ مک احادیث شریفه نی حاوی اولوب اچنده اولان مسئله لری کمال تحقیق و تتبع ایله (تیکشروب) یازلمشدر.

کندی سلامت و قتلرنده اوغللری اولان (عبدالله) غه خطابا «اوغلم! بنم بو کتابمنی یخشی حفظ ایداسن (صاف لایسن) چونکه بر وقت کیلچکدرکه شول زمان بنم بو کتابم ایله عمل ایدلچکدر» دیمشدر. بوندن باشقه (مناسک الکبیر)، (المقدم والمؤخر فی القران)، (جوابات القرآن)، (الناسخ والمنسوخ) کبی کورکام اثرلری دخی باردر.

امام حنبل حضرتلاری بعض وقتلرده حکمت و عبرتلی سوزلرده سویلاب هر برسی ایشتكوچی نك سعادتی ونجاتی ایچون بر دستور حکمنك ایدی. دیورلر ایدی که: «حسن ظنی اولان آدمنك ترکلوگی خوش اولور. یالغان سویلهمك کشی نك اشانچلیغینی بترور. تکبرلك اولان آدمده عقل یوقدر. آدمنك آرنقلمی علم و کمالت ایله در. سنده اولمغان کمالت ایله ماقتاغان آدمنك، ینه سنده اولمغان صفت ایله خورلاباغینه اشان. علم شوندا این بر مرتبه درکه: آیرلوی هیچ اولماز».

حنبل حضرتلاری بیک متواضع (توبانچلیکلی) ایدی حتی بورگان وقتلرنده آرتندن هیچ بر کمئی یورتمی برابر یانندن بروچمك ایله امر ایدرلر ایدی.

اجتهاد و ریاضت کبی مدوح اولان صفتلر نك ایك صوك درجه سیننی تابمشلردر. هر کون اوچ یوز رکعت نماز قیلوب، ودائم الله تعالی گه طاعت و عبادتده بولورلر ایدی. عمرینده بیش مرتبه ارکان اسلامدن اولان حج شریفنی زیارت قیلمشلر ایدی.

(هلال بن العلا) نام ذات دیهشدر: امام حنبل نك هر فنندن خبری اولوب زهد و تقوالق ایله متصف قدرلو بر ذات اولمشدر. ایلی یل برکه مصاحبت و مجلسلرنده اولدم هیچ بر وقت مفتخرانه (ماقتانوغه دائر) سوزلر سویلامدی. حتی بر وقت یا امام! احمق کمدر؟ دیووراغان آدملرنك جوابنده «اوز اوزینی ماقتاغوچیدر» دیدیلر.

امام حنبل حضرتلرنك استاذلرینه کورساندکی حرمت

ورعايتلری فوق العاده ایدی. حتی استاذینک مخصوص اذنی ورخصتی اولماینچه حضورلرینه اولتوردقی اولماشدر. اوزلری بیک قوه حافظهلی اولوب خاطرلرنده اون مڭ قدر احادیث شریفه بار ایدی. برقات حفظ ایلدکی (یادلغی) شیاری هیچ اونتماز ایدی. هر اورنده بحث و مناظره و قتلرنده امام حنبل حضرتلرینک رأیی (اوی) هر کم طرفندن ترددسز قبول قیلنور ایدی. تقریرگه کرشدکلری وقت هر آدم تیک اولتورماقغه مجبور اولورلر ایدی. احکام شرعیهنک ایڭ تیران ونچکه مقاملرینه قدر واقف اولان بر ذات شریف و عارف ایدی. هریرده حنبل حضرتلرینک مدحندین بحث اولنوب ذکردن قلملر عاجز اولو درجهسندهر.

(عبدالرحمن الجوزی) نام ذات امام حضرتلرینک ترجمه حالندن یازدیغی (مناقب احمد بن حنبل) نام الوغ اثرنده امام حنبلدن اخذ حدیث ایدن علمانک اسملرینی الفبا ترتیبی ایله صاناب باریسینک توقز یوز ذاتغه ایرشدکلرینی کورساتمیشدر. اوزلری بیک حلیم (چدام) و صابر اووب کورکام خلقده هم فرد کامل ایدی. ماهیتی وترجمه حالی بلمسز اولانلرغه حدیث شریف تلقین ایتمازلر ایدی. هر وقت طهارت اوزره اولوب «سیآت، معنوی ناچارلقلرنی کیتردکی کبی طهارتسزک ظاهری آورو وعلتلرنی کیترادر» دیپورلر ایدی. فقیر ومحتاج اولان آدمارگه آرتق محبت وشفقلی اولدقلرنندن هر قاپده فقیر بر خسته (آورو) ایشدور اولسهلر در حال حالون صورار ایچون بارب ممکن اولان قدر اعانه (یاردم) ده بولورلر ایدی. حنبل حضرتلری قرق یاشلرنده وقت تاھیل ایتمشلردر (اویلانمشلر) در. صالح، حسن، حسین، ینه حسن، محمد، سعید،

زینب اسمیرنده آلتی بالالری اولوب ایڤ الوغسی صالح در بوهم (ابا الفضل) کنیهسی ایله مشهور اولمشدر.

صالح هجرت نڤ (۲۳۰) نچی یلنده دنیاغه کیلوب امام حضرتلرینڤ بالالری آراسنده ایڤ سوکلووسی اولمشدر. آنالری، وفات ایندکدن سوڤره غراسان طرفلرینه کیتمشدر. حضرت صالح درس آرارنڤ آتاسی حضرتلر نڤ حیاتی وقتنده، اوزینه اولان محبت ورعایه سنی تخطر ایدوب (ایسینه توشروب) کونینچلی طاوشلر ایله یغلار ایدی. هجرت نڤ (۳۰۳) سنه سنده وفات اولمشدر. ایکنچی اوغللری (سعيد) کوفی ده بر آز قاضی اولوب توردفدن سوڤره اول هم وفات اولمشدر. (امام حنبل) حضرتلری بر آطنه قدر خسته اولوب یاندفلری سوڤنده (۲۴۱) نچی یلده ربیع الاول آینده جمعه کون دنیادن ارتحال قیلمشدر. (امام حنبل) حضرتلرینڤ، آورو وقتلرنده هر کم حاللرینی بلمک ایچون کیلورلر ایدی.

وفات خبرلری بتون بغداد اهالیسینی متاثر ایدوب آغلاماغه مجبور ایتمشدر.

اول طرفلرده آعلاماغان آدم قالامشدر، دینلسه هیچ خطا اولماز حتی یاش وصبی بالالرغه قدر وفات خبرلری تأثیر ایدوب کونینچلی طاوشلر ایله بتون بغداد شهری قیامت حالینه کر مشدر.

شول وقت خلقنڤ کوبلکی و طغزلی جهندن بغداد خلقی (ایو) ایشکرینی آچوب (طهات آلورغا تلگان آدم کیلسون) دیو قچرلرلر ایدی. بتون شهر و فریه لردن والاصل هر یردن کیلگان جماعت اسلامیه (حاتون و قزلرندن باشقه) باری یتمش سکز (۷۸۰۰۰) مڤ گه ایرشوب بونلردن باشقه یکر می سکز مڤ قدر

چیت ملت خلقندن دخی اولوب بو مبارک ذاتنڭ جنازه‌سی قبر
شریقلرینه قدر (۹۸۰۰۰) توقسان سکز مڭ کشی طرفندن غایت
احترامله اوزاتلمشدر. زمان وفاتلرندن دورت کونگه قدر بتون
آدملر طرفندن ماتم وقایغو توتلب هر کمنڭ قلبی آیرلو، وضایع
قیلو قایغوسی ایله طولمشدر.

رحمهم الله تعالى رحمة كثيرة

تمام

